

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ดีขึ้นเป็น “Tier 2”

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2561 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report) ปี 2561 โดยยกระดับประเทศไทยดีขึ้น เป็นกลุ่ม “Tier 2 จาก Tier 2 Watch List” ทั้งนี้ เป็นผลจากการดำเนินงานของรัฐบาลไทย ได้พยายามอย่างมีนัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความก้าวหน้าในการบูรณาการแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การคุ้มครอง ดูแล ผู้เสียหาย และการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ มีผลงานที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

1. **ด้านการดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย** มีทิศทาง การดำเนินคดีที่มีความชัดเจนขึ้น ในปี 2560 มีสถิติคดีทั้งสิ้น 302 คดี โดยคดีที่พบมากที่สุด 255 คดี เป็นรูปแบบการแสวงหา ประโยชน์ทางเพศ ในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ ในชั้นศาลรวดเร็วขึ้น ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในสถาน หนักเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการติดตามผลการดำเนินคดีอาญาลงโทษ เจ้าหน้าที่ยของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยใช้ ทั้งมาตรการทางปกครอง มาตรการทางวินัย มาตรการดำเนินการ กับทรัพย์สินในทางแพ่ง และการดำเนินคดีทางอาญา

2. **ด้านการป้องกัน** มีนโยบายให้แรงงานต่างด้าวทุกคน ได้ทำงานแบบถูกต้องตามกฎหมายเป็นไปตามหลักสากล สถิติ การค้ามนุษย์ด้านแรงงานลดลง มีการดำเนินคดีด้านแรงงานเพิ่มขึ้น ผลการตรวจแรงงานในระบบ การตรวจแรงงานกลุ่มเสี่ยงและ ในเรือประมง พบการกระทำความผิด 9,480 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก ปี 2559 ร้อยละ 26 มีการรณรงค์ลดอุปสงค์การแสวงหาประโยชน์ ทางเพศที่แฝงมากับการท่องเที่ยว โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบ Inflight VDO เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศไม่สนับสนุนการค้ามนุษย์

3. **ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ** ให้การคุ้มครองผู้เสียหาย ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ 360 คน เป็นชาวไทย 132 คน เมียนมา 119 คน กัมพูชา 22 คน ลาว 21 คน อินโดนีเซีย 9 คน เวียดนาม 51 คน มาเลเซีย 3 คน

และยูกันดา 3 คน มีการออกระเบียบให้องค์กรเอกชนสามารถ จัดตั้งสถานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้เสียหายมีทางเลือกในการคุ้มครอง มีการให้การช่วยเหลือ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในการบังคับคดีให้กับผู้เสียหาย

4. **ด้านการคัดแยกผู้เสียหาย** รัฐบาลเพิ่มความพยายามในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในภาค แรงงาน เพิ่มกระบวนการช่วยเหลือผู้ที่เป็นแรงงานบังคับ แต่ไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มีการจัดทีมสหวิชาชีพ เข้าร่วมสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายทุกราย

5. **ด้านความร่วมมือ** ประเทศไทยเป็นประเทศแรก ในอาเซียนที่ได้จัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อทำงานด้านคดีค้า มนุษย์ขึ้นเป็นการเฉพาะ ทั้งในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล ปัจจุบันการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เร็วขึ้นทั้งระบบ โดยศาลได้พิพากษาเสร็จสิ้น 536 คดี ใช้เวลา 6 เดือนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 92 ของคดีค้า มนุษย์ที่เข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดทำร่างแนวทางการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ สำหรับใช้เป็น กรอบในการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ และจัดทำร่างคู่มือใน การบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำไปใช้ เป็นคู่มือการปฏิบัติงานในคดีค้ามนุษย์เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ในกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกามีข้อเสนอแนะต่อการ ดำเนินงานของประเทศไทย ให้เพิ่มความพยายามในการระบุ อัตลักษณ์เหยื่อค้ามนุษย์ อาทิ ผู้อพยพ ชาวประมง บุคคล ไร้สัญชาติ และเด็กผู้ลี้ภัย ขณะเดียวกันควรดำเนินคดีนักค้ามนุษย์ ด้วยการใช้นโยบายที่เน้นผู้ตกเป็นเหยื่อเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

แผนภาพ 11 การจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ที่มา: รายงานการค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report 2018)

• ด้านการดำเนินคดี ได้แก่

(1) เพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย พนักงานตรวจแรงงาน และผู้ปฏิบัติงานในการตรวจคัดกรอง และการคัดแยกผู้เสียหายและรับรองว่าผู้เสียหายจะไม่ถูกจับกุม กักขัง หรือส่งกลับ อันเนื่องมาจากการกระทำผิดที่เป็นผลมาจากการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

(2) สอบสวนและดำเนินคดีในเชิงรุกกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

(3) เพิ่มศักยภาพแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ในการดำเนินคดีและพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ด้านแรงงานและเพศ

(4) เพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและผู้ปฏิบัติงานในการคัดแยกและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด ในด้านการบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีสภาพของการบังคับใช้กฎหมาย โดยใช้กำลังและการกักขัง

(5) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแจ้งเบาะแสการค้ามนุษย์ และปลอดภัยจากความหวาดกลัวว่าจะถูกดำเนินคดี รวมทั้งคุ้มครองทีมสหวิชาชีพจากการแทรกแซง คุกคามหรือแก้แค้น

• **ด้านการคุ้มครอง** การสร้างความมั่นใจว่าสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชนจะให้ความดูแลบาดแผลทางด้านจิตใจและความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายอย่างเพียงพอ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งผู้เสียหายที่ไม่สามารถออกไปทำงานนอกสถานคุ้มครองได้

• ด้านการป้องกัน ได้แก่

(1) ฝึกอบรมทีมสหวิชาชีพและพนักงานตรวจแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจเรือประมง

(2) กำกับดูแลผู้จัดหาแรงงานต่างด้าว โดยไม่ให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมจากแรงงาน และดำเนินคดีกับผู้จัดหาแรงงานต่างด้าวในกรณีที่พบว่ามีการค้ามนุษย์

(3) ปรับปรุงสิทธิแรงงานต่างด้าว เพื่อลดความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

(4) บังคับให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างตรงเวลา และให้สิทธิลูกจ้างในการเก็บรักษาเอกสารส่วนตัวและเอกสารทางการเงิน

(5) แจ้งสิทธิแก่แรงงานต่างด้าวและกลุ่มเปราะบางอื่นๆ ให้ทราบสิทธิของตนเอง ภายใต้ระเบียบแรงงานต่างด้าวฉบับใหม่ และการคุ้มครองทางกฎหมายจากการค้ามนุษย์

แม้ไทยจะได้รับการจัดอันดับดีขึ้น รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง ได้นำข้อเสนอแนะในรายงานการค้ามนุษย์ฯ ประจำปี 2561 ไปดำเนินการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพหลัก ติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวม และกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงแรงงาน กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมรับผิดชอบขับเคลื่อนแก้ปัญหาตามข้อเสนอแนะของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเด็นต่างๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในเชิงกว้างและลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังกำหนดให้มีมาตรการเร่งรัดการดำเนินคดีค้ามนุษย์ และคดีค้ามนุษย์ที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องให้มีความรวดเร็ว มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิด การคุ้มครองผู้เสียหาย และป้องกันการตกเป็นเหยื่อ รวมทั้งร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ